

Anton de Kom Universiteit van Suriname Bibliotheek

Universiteitscomplex, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname, Postbus 9212
Telefoon (597)464547, Fax (597)434211, E-mail: adekbib@uvs.edu

APPROVAL

NAAM: *Abigail meely Vorswijk*

verleent wel / ~~niet~~ aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar / ~~zijn Drs.~~ / B.Sc. / ~~M.Sc.~~
afstudeerscriptie online beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de AdeKUS.

Plaats en datum, *28 november 2025*

Handtekening *Vorswijk. A*

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME
Faculteit der Juridische Wetenschappen

**GRONDCONVERSIE IN RELATIE TOT DE
GRONDENRECHTEN VAN INHEEMSE EN TRIBALE
VOLKEN**

Thesis ter verkrijging van de graad van Bachelor of Law (LLB)

Bachelor Opleiding Rechten

Vorswijk, Abigail Meely

Begeleider: Mr. P. Meulenhof

Paramaribo, november 2025

Voorwoord

Voor de afronding van de Bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname is het schrijven, presenteren en verdedigen van een afstudeerthesis vereist. Deze thesis draagt de titel: “Grondconversie in relatie tot de grondenrechten van inheemse en tribale volken”.

De keuze voor dit onderwerp is diep geworteld in zowel mijn professionele als persoonlijke leven. Als medewerker bij het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer heb ik van dichtbij ervaren hoe ingrijpend het staatsbesluit inzake grondconversie is voor de inheemse en tribale volken van Suriname. Maar mijn betrokkenheid gaat verder dan beleidsstukken en dossiers — ik ben zelf afkomstig uit beide gemeenschappen. De impact van dergelijke besluiten raakt mij niet alleen als jurist, maar ook als mens. Ik draag de verhalen van mijn voorouders met mij mee en zie dagelijks hoe regelgeving hun levens beïnvloedt.

Met dit onderzoek streef ik ernaar helderheid te verschaffen over de juridische en maatschappelijke gevolgen van het staatsbesluit. Tegelijkertijd wil ik recht doen aan de stemmen en ervaringen van de mensen die er het meest door geraakt worden. Deze thesis is voor mij een brug tussen beleid en gemeenschap, tussen theorie en werkelijkheid.

Voor de totstandkoming van dit werk wil ik mijn oprechte dank uitspreken aan mijn begeleider, Mr. Meulenhof, voor haar tijd, inzet en waardevolle begeleiding. Mijn dank gaat ook uit naar mijn collega's van de afdeling Juridische Zaken voor hun ondersteuning. In het bijzonder ben ik mijn moeder, mevrouw Desselie Vorswijk, en mijn tante, mevrouw Dinatha Vorswijk, dankbaar voor hun onvoorwaardelijke steun en begrip in moeilijke momenten.

Paramaribo, oktober 2025
Abigail Meely Vorswijk

Lijst van gebruikte afkortingen

AEEB	Allodiale Eigendom en Erfelijk Bezit
BW	Burgelijk Wetboek
BW	Burgerlijk Wetboek
DNA	De Nationale Assemblee
DUD	Decreet Uitgifte Domeingrond
FPIC	Free, Prior and Informed Consent
ILO	International Labour Organization
KB	Koninklijk Besluit
SB	Staats Besluit
VIDS	Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname
VN	Verenigde Naties
VSG	Vereniging van Saamaka Gemeenschappen

Inhoudsopgave

Voorwoord

Lijst van gebruikte afkortingen

Inleiding 1

1. De inheemsen en tribale volken 4

1.1 De inheemsen 4

1.2 De leefwijze en gewoonten van de inheemsen 5

1.3 De traditioneel bestuursstructuur bij de inheemse volken 5

1.4 De woongebieden van de inheemsen 6

1.5 De tribale volken 7

1.6 De leefwijze en gewoonten van de tribale volken 8

1.7 De bestuurs- en sociale structuur bij de tribale volken 8

1.8 De woon- en leefgebieden van de tribale volken 9

1.9 De grondenrechten van de inheemsen en tribale volken 10

2. Het internationaal recht inzake grondenrechten 13

2.1 De rechtspositie van inheemse en tribale volken binnen het internationaal recht 13

2.2 De jurisprudentie inzake schending van de grondenrechten van de inheemsen en tribale volken 14

3. Gronduitgifte onder diverse titels 17

3.1 Overdracht in eigendom zoals geregeld in het Burgerlijk Wetboek 17

3.3 Gronduitgifte in erfpacht volgens het Burgerlijk Wetboek 19

3.4 Erfpacht volgens de Agrarische Wet 19

3.5 De in huurgebruik tot wederopzegging conform de Agrarische Wet 20

3.6 De in huurgebruik tot wederopzegging conform de landhervormingswetgeving van 1982/21

3.7 Het recht van grondhuur 21

4. Grondconversie 23

4.1 Het Besluit grondconversie 23

4.2 De procedure van grondconversie 24

4.3 Bezwaren en kritische kanttekeningen bij het grondconversiebeleid in Suriname.....	26
4.4 Grondconversie in het dorp Erowarte	288-29
Conclusie.....	30-31
Aanbevelingen.....	32-34
Bronvermelding	35-38

Inleiding

In De Nationale Assemblée (DNA) van Suriname is behandeling de conceptwet die betrekking heeft op de Collectieve Rechten van Inheemse en Tribale Volken. Deze wet beoogt een wettelijke basis te bieden voor de erkenning en bescherming van de collectieve rechten van deze gemeenschappen, waaronder het recht op grond. Tijdens de parlementaire behandeling zijn door meerdere DNA-leden kritische kanttekeningen geplaatst, zowel ten aanzien van de wijze waarop de wet tot stand is gekomen als met betrekking tot de inhoudelijke bepalingen ervan. Deze zorgen weerspiegelen bredere maatschappelijke discussies over transparantie, participatie en rechtszekerheid. Parallel aan deze wetgeving is ook een conceptbesluit inzake grondconversie het onderwerp van debat. Dit besluit beoogt de omzetting van grondhuurpercelen naar eigendom, een maatregel die verstrekkende gevolgen kan hebben voor het grondbeleid en de rechtspositie van Inheemse en Tribale gemeenschappen. De Staatsraad heeft een negatief advies uitgebracht over dit conceptwet, waarbij onder meer gewezen wordt op de juridische en maatschappelijke risico's.¹ De regering heeft ondanks de vele bezorgdheden die leeft binnen diverse maatschappelijke groeperingen besloten om het beleid inzake grondconversie door te voeren conform het besluit Grondconversie 2023. Het besluit Grondconversie is menigmaal toe aangepast en is bij presidentieel besluit voorlopig stopgezet.² Inheemse en Tribale organisaties hebben hun bezorgdheid over deze ontwikkelingen op verschillende manieren geuit, waaronder via protestacties, petities en openbare verklaringen. Zij benadrukken dat een wettelijke erkenning van hun grondenrechten een fundamentele voorwaarde is alvorens verdere stappen worden gezet in het kader van grondconversie. Zonder deze erkenning dreigt het risico dat hun traditionele leefgebieden en culturele bestaansgrond verder onder druk komen te staan.³ Gezien de aanhoudende controverse, de complexiteit van het juridische kader en de potentieel ingrijpende gevolgen voor de grondenrechten van Inheemse en Tribale Volken, is nader juridisch en beleidsmatig onderzoek van groot belang. Deze thesis beoogt een bijdrage te leveren aan dat onderzoek, door de relatie tussen grondconversie en collectieve grondenrechten kritisch te analyseren en te reflecteren op de implicaties voor rechtvaardig en inclusief grondbeleid in Suriname.

¹ Interview met mevr Stekkel, hoofd van de juridische afdeling op het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer (17juni 2024)

² 'Uitvoering grondconversie voorlopig stopgezet'. gov.sr 12 aug 2025

³ Josien Aloema-Tokoe, de voorzitter van de Organisatie van Inheemsen in Suriname (15november, 2024)

De centrale probleemstelling van dit onderzoek luidt als volgt:

“Welke rechtsgevolgen heeft het Staatsbesluit d.d. 31 oktober 2023 (S.B.2023. No159) zoals laatstelijk gewijzigd bij staatsbesluit van 26 november 2024 (S.B.2024.No157) op de grondenrechten van de Inheemsen en Tribale Volken?”

Ter ondersteuning van de probleemstelling zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Wat wordt verstaan onder Inheemsen en Tribale Volken?
- Wat wordt verstaan onder Grondenrechten van Inheemsen en Tribale Volken?
- Wat houdt Grondconversie in?
- Wat is het beleid van de overheid t.a.v. de Grondconversie?
- Wat zijn rechtsgevolgen van grondconversie?

Maatschappelijke relevantie van het onderzoek

Het onderzoek kan bijdragen aan het wegwerken van zorgen bij de doelgroepen en het corrigeren van misvattingen binnen de samenleving. Daarnaast kan het beleid omtrent grondconversie worden aangescherpt en de aanpak van het grondenrechtenvraagstuk kan worden bevorderd.

Juridische relevantie

Met de resultaten van het onderzoek kan: De wetgeving inzake grondconversie worden aangescherpt en de rechtszekerheid, waarborging van de grondenrechten van de inheemsen en tribale volken kan worden bevorderd.

Methode van onderzoek

De methode die gebruikt is in dit onderzoek is een gemengde aanpak gebaseerd op:

- Literatuurstudie
- Analyse van verdragen en wettelijke regelingen
- Empirisch onderzoek, waarbij er vraagsprekken zijn gehouden met bepaalde actoren vanwege hun kennis en betrokkenheid bij betreffend leerstuk.
- Om meer diepgang te verwerven zullen internationale vonnissen ook worden geraadpleegd.

Opzet van de thesis

Deze thesis is gestructureerd in vier delen, die elk zijn onderverdeeld in paragrafen.

Het eerste deel van dit onderzoek richt zich op de inheemse en tribale volken in Suriname, met bijzondere aandacht voor het vraagstuk rond grondenrechten.

Hoofdstuk 2 handelt over het internationale kader van de grondenrechten.

Hoofdstuk 3 handelt over grond uitgifte onder de verschillende titels en vervolgens worden deze titels afzonderlijk en gedetailleerd uitgewerkt.

Hoofdstuk 4 handelt over grondconversie in de praktijk en in deze context wordt relevante wet- en regelgeving evenals het beleid inzake grondconversie besproken.

Tot slot wordt deze thesis afgesloten met een conclusie en aanbevelingen.

1.De inheemsen en tribale volken

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet wie de inheemse en tribale volken zijn. Er wordt aandacht besteed aan hun leefwijze, leefgewoonten, traditionele bestuursstructuren en de woon- en leefgebieden die zij historisch bewonen. Daarnaast wordt er ingegaan op hun grondenrechten en hoe deze juridisch zijn vastgelegd.

1.1 De inheemsen

Voor de aankomst van de eerste Europeanen rond 1500, was Amerika enkel bevolkt door inheemse bevolkingsgroepen. Toen Columbus in 1492 als eerste Europeaan in Amerika aankwam, was hij ervan overtuigd dat hij in Indië (Oost-Azië) was beland. Om deze reden verwees hij naar de mensen die hij hier aantrof als 'indianen'. Nog voordat de Europeanen zich in de tweede helft van de zeventiende eeuw blijvend in Suriname vestigden, woonden er in het gebied mogelijk wel twintig verschillende inheemse volken, elk met hun eigen taal. Veel van deze groepen zijn verdwenen zonder dat er iets van hun geschiedenis of zelfs hun naam is vastgelegd.⁴

Een definitie van inheemse volken volgens Martines Cobo⁵, de speciale rapporteur van de VN inzake discriminatie tegen Inheemse bevolking is: “inheemse gemeenschappen, volkeren en naties zijn die welke, een historische continuïteit hebben met pre-invasie en pre-koloniale samenlevingen die zich ontwikkeld hebben op hun territorium, zich als distinctief beschouwend van andere sectoren, of delen daarvan, van de gemeenschappen nu het overwicht hebbende in die territoria. Ze vormen nu niet-dominante sectoren van de gemeenschap en zijn vastbesloten hun voorouderlijke territoria, en hun etnische identiteit, als basis van hun continue bestaan als volkeren, te behouden en te ontwikkelen en over te dragen aan toekomstige generaties, in overeenstemming met hun eigen culturele patronen, sociale instituties en rechtssystemen”.

In artikel 1, lid 1 sub b van de International Labour Organization geeft de volgende definitie van inheemsen:⁶ Volken in onafhankelijke landen, die als inheems worden beschouwd wegens hun afstamming van de volken die het land of een geografisch gebied waartoe het land behoort, bewoonden op het tijdstip waarop het werd veroverd of gekoloniseerd of waarop de huidige grenzen

⁴ Nelstein 1908, pag.15.

⁵ J.Cobo,study on the problem of Discrimination against Indigenous Populations:Final Report submitted by the Special Rapporteur,Mr.Jose Martinez Cobo,at 50 UN Doc.E/CN.4 /Sub.2/1983/21/Add.8(1983)

⁶ International Labour Organization (ILO) verdrag no.169

van de staat werden vastgesteld en die, ongeacht hun wettelijke status, sommige of hun eigen sociale, economische, culturele en politieke instellingen, hebben behouden.

In Venezuela, Guyana, Suriname en Frans-Guyana vormen de inheemse gemeenschappen tegenwoordig een demografische minderheid. Hun oorspronkelijke leefgebieden zijn door de eeuwen heen geleidelijk overgenomen door bevolkingsgroepen met wortels buiten het continent. Deze inheemse volken ervaren vergelijkbare uitdagingen, met als kernprobleem het ontbreken van duidelijke en gegarandeerde landrechten.⁷ Volgens de volkstelling van 2012 zijn er in Suriname 20.344 inheemse mensen, wat overeenkomt met 3,8% van de totale bevolking.⁸

1.2 De leefwijze en gewoonten van de inheemsen

De leefwijze van de inheemse gemeenschappen in Suriname kenmerkt zich door een sterke verbondenheid met de natuur en een duurzame interactie met het ecosysteem. Traditioneel houden zij zich bezig met landbouw, jacht, visserij en het verzamelen van natuurlijke producten. Daarbij passen zij methoden toe zoals wisselteelt en het gebruik van natuurlijke middelen voor jacht en visserij.⁹

In een traditioneel inheems dorp richtte het dagelijks leven voornamelijk gericht op jagen, vissen, houthakken en het ontginnen van landbouwgrond. De inheemse bevolking leefde van oudsher in harmonie met de natuur en voelde een diepe verbondenheid met het land dat zij al generaties lang bewoonden. Het uitvoeren van rituele ceremonies vormt een wezenlijk onderdeel van hun traditie. Daarnaast beschikken deze gemeenschappen over waardevolle traditionele kennis van geneeskrachtige planten.¹⁰ Opmerkelijk is dat de inheemse bevolking geen sieraden van goud draagt, ondanks het feit dat dit kostbare metaal in hun leefgebied voorkomt. In plaats daarvan maken ze halskettingen van apentanden en armbanden van luiaardnagels. De schaamschorten die vrouwen dragen zijn versierd met zaden.¹¹

1.3 De traditioneel bestuursstructuur bij de inheemse volken

Volgens de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS) is de traditionele bestuursstructuur van de inheemse volkeren in Suriname is gebaseerd op lokaal leiderschap,

⁷ Kambel & Mackay 2003, pag.11.

⁸ statistics-suriname.org

⁹ Kambel & Mackay 2003, pag.20

¹⁰ Nelstein 1908, pag.59.

¹¹ Findiay 1976, Pag.162.

collectieve verantwoordelijkheid en culturele continuïteit. Binnen dorpsgemeenschappen vervult de kapitein als dorps hoofd een centrale rol in het dagelijks bestuur en in de representatie van de gemeenschap naar externe partijen. De kapitein wordt bijgestaan door basja's, waaronder de hoofdbasja en overige functionarissen, die verantwoordelijk zijn voor taken zoals ordehandhaving, communicatie en coördinatie van rituelen. Veder geeft VIDS aan dat in de bovenlandse gebieden, waar volken zoals de Trio en Wayana leven, bestaat aanvullend een hiërarchisch niveau met een granman of stamhoofd, die meerdere dorpen vertegenwoordigt en bredere bestuurlijke besluiten coördineert. Laaglandvolken zoals de Lokono en Kari'na hanteren een meer gedecentraliseerde structuur, waarbij elk dorp autonoom functioneert onder leiding van zijn kapitein. Nationaal worden de belangen van de inheemse bevolking vertegenwoordigd door de VIDS, een koepelorganisatie die de verbinding legt tussen traditioneel gezag en nationale beleidsvorming, zonder in te grijpen in de autonome structuur van de dorpen. Deze bestuursvorm weerspiegelt een diepgeworteld respect voor overleg, consensus en gemeenschapswaarden, die niet alleen het bestuur, maar ook de culturele identiteit van deze volkeren vormgeven.¹²

1.4 De woongebieden van de inheemsen.

De inheemse gemeenschap in Suriname bestaat uit vijf stammen: de Trio's, Wajana's, Akurio's, Arowakken en Karaïben. De Trio's, Wajana's en Akurio's hebben hun woongebieden gevestigd langs belangrijke rivieren zoals de Lawa, Tapanahoni, Palumeu, Sipaliwini en Ulemari. De Arowakken worden beschouwd als de oorspronkelijke bewoners van Suriname. Ongeveer 1.200 jaar geleden trokken de Karaïben vanuit het Caribisch gebied via de oostelijke zijde het land binnen. Zij overvielen de Arowakken en namen de kuststrook in bezit, wat leidde tot een gespannen verhouding tussen beide stammen. Tegenwoordig wordt het kustgebied van Suriname bewoond door zowel Karaïben als Arowakken.¹³ Deze gebieden zijn niet alleen woonlocaties, maar vormen ook de basis voor traditionele activiteiten zoals jacht, visserij, landbouw en het verzamelen van medicinale planten.¹⁴ Ondanks hun historische aanwezigheid en afhankelijkheid van deze gronden, ontbreekt vaak formele

¹² "Over Ons",vids.sr, geraadpleegd op 29 juni 2025

¹³ Heyde H, pag 11-13

¹⁴ "Over ons",vids.sr, geraadpleegd op 29 juni 2025

erkenning door de staat, wat leidt tot conflicten over gronduitgifte en concessies. In reactie hierop werd in 2023 de Wet Bescherming Woon- en Leefgebieden geïntroduceerd, die beoogt deze gebieden juridisch af te bakenen en te beschermen tegen ongewenste uitgifte van domeingrond.¹⁵ Daarnaast speelt de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS) een actieve rol in het in kaart brengen van deze gebieden via GPS en participatieve cartografie, met als doel bewustwording en erkenning door de overheid te bevorderen. De structurele relatie tussen territorium, cultuur en autonomie onderstreept het belang van deze leefgebieden voor het voortbestaan en de identiteit van inheemse gemeenschappen.¹⁶

1.5 De tribale volken

Het onderscheid tussen inheemsen en tribale volken ligt erin dat de inheemsen al sinds mensenheugenis in ons land wonen, terwijl de andere bevolkingsgroepen, waaronder de marrons, uit andere delen van de wereld komen.¹⁷ Wanneer we kijken naar de mensen in het binnenland, kunnen we met recht spreken van een tribale samenleving. Met verwijzing naar het vonnis van het Inter-Amerikaans Hof, in de *Moiwana judgement*, werd bepaald dat op basis van artikel 21 AVRVM de marrons een tribaal volk is. In het daaropvolgend vonnis over de Saamaka's werd wederom deze groep als tribaal volk aangemerkt.¹⁸

Marrons zijn de afstammelingen van de tot slaaf gemaakten die gedurende de 18e en 19e eeuw hebben gestreden voor hun vrijheid, welke zij uiteindelijk hebben verworven van het Nederlandse koloniale bestuur. Deze individuen ontsnapten van de plantages en slaagden erin om levensvatbare gemeenschappen te stichten langs de grote rivieren in het dichtbegroeide binnenland. Hun vrijheden ten aanzien van slavernij, evenals hun rechten op grond en autonomie, werden erkend in verdragen die zijn afgesloten met de Nederlanders. Marrons worden door zowel henzelf als door anderen beschouwd als cultureel onderscheiden van andere delen van de Surinaamse samenleving. Niettemin beschouwen zij zichzelf ook als trotse burgers van Suriname.¹⁹

¹⁵ 'Wet bescherming woon-en leefgebieden' dna.sr geraadpleegd op 29 juni 2025

¹⁶ "Inheemse woon en leefgebieden worden in kaart gebracht overheid zal dit moeten erkennen" Dagblad Suriname, 12 december 2023

¹⁷ Nelstein 1908, pag.139

¹⁸ MacKay 2010, pag.25-26

¹⁹ MacKay 2010, pag.11

1.6 De leefwijze en gewoonten van de tribale volken

Binnen Marrongemeenschappen in Suriname wordt de taakverdeling grotendeels bepaald door traditie, geslacht en leeftijd, waarbij maatschappelijke rollen diepgeworteld zijn in culturele waarden. Mannen zijn verantwoordelijk voor fysieke arbeid zoals het kappen van bossen, landbouw, visvangst en het bouwen van korjalen, en nemen vaak leiderschapsrollen op zich als kabiten of basja. Vrouwen dragen zorg voor het huishouden, voedselbereiding en de opvoeding van kinderen, en beschikken over waardevolle kennis van geneeskrachtige planten en spirituele rituelen.²⁰ Jongeren worden van jongs af aan betrokken bij gemeenschappelijke taken: jongens worden voorbereid op praktische en bestuurlijke rollen, terwijl meisjes huishoudelijke en culturele vaardigheden leren.²¹ De culturen van de marrons staan bekend om hun rijke artistieke uitdrukkingsvormen, die nauw verbonden zijn met hun dagelijkse leven. Dit omvat onder andere houtsnijwerk, zoals de beroemde Tembe-kunst, textiel met de levendige pangi's, aardewerk en korfvlechten. Deze ambachten zijn niet alleen visueel aantrekkelijk, maar hebben ook diepgaande symbolische betekenissen en vervullen vaak praktische functies. De motieven en patronen vertellen verhalen over hun verleden, mythologieën, sociale structuren en relatie met de natuur. Het doorgeven van deze vaardigheden van de ouderen aan de jongeren is een essentieel aspect van het proces van culturele continuïteit.²²

1.7 De bestuurs- en sociale structuur bij de tribale volken

De bestuurs- en sociale structuur van de Marrons in Suriname is diepgeworteld in hun historische ontwikkeling als autonome gemeenschappen in het binnenland. Het bestuur wordt geleid door een hiërarchisch systeem bestaande uit een granman (opperhoofd), kapiteins en basja's, waarbij de granman een ceremoniële en bestuurlijke rol vervult op nationaal niveau, terwijl kapiteins en basja's verantwoordelijk zijn voor het lokale dorpsbestuur en conflictbemiddeling.²³

²⁰ “The Traditions of the Maroons” exploresurinamenature.com geraadpleegd op 30 juni 2025

²¹ “Onderschatting van alles waar een marron aan begint (II)” werkgroepcaraibischeletteren.nl geraadpleegd op 30 juni 2025

²² Interview mevr Esther Pinas lid van het Marronvrouwennetwerk Stichting Sisa.

²³ Pakosie 1979, pag.5

De sociale organisatie is grotendeels matrilineair: erfopvolging en clanidentiteit verlopen via de moederlijn, en families zijn gegroepeerd in lo's (clans) met eigen tradities en verantwoordelijkheden.²⁴

De Vereniging van Saamaka Gemeenschappen (VSG) werd opgericht in 1996 met als doel de collectieve belangen van de traditionele Saamaka-leiders en hun dorpsgemeenschappen — verspreid over 74 nederzettingen — te behartigen. Deze oprichting vormde een directe reactie op de toenemende schendingen van mensenrechten en landrechten door de Surinaamse overheid. De VSG streeft naar duurzame gemeenschapsontwikkeling, waarbij de nadruk ligt op het bevorderen van het welzijn en de welvaart van de Saamaka-populatie, evenals op het behoud van hun leefgebied en de ecologische integriteit van het Amazonewoud. In samenwerking met diverse nationale en internationale niet-gouvernementele organisaties tracht de VSG de erkenning, naleving en bescherming van de mensenrechten en territoriale rechten van de Saamaka-gemeenschap te bewerkstelligen. Bovendien richt de organisatie zich op het stimuleren van de sociale, economische, ecologische, culturele en politieke ontwikkeling van het Saamaka-gebied, met respect voor lokale tradities en cultuur. Tegelijkertijd erkent de VSG de noodzaak om bepaalde aspecten van de lokale ontwikkelingsvisies aan te passen aan hedendaagse maatschappelijke en economische realiteiten.²⁵

1.8 De woon-en leefgebieden van de tribale volken

De Marron-gemeenschap bestaat uit zes verschillende stammen, namelijk: Saramakaners, Kwinti, Matawai, Aukaners (of Ndyuka), Paramakaners en de Aluku (of Boni). Deze stammen bewonen en gebruiken ieder een eigen woon-en leefgebied.²⁶

De Saramakaners, bevinden zich langs de Boven-Suriname, de Gran Rio en de Pikin Rio, evenals in het noordelijke deel van het Blommenstein stuwmeer. De Matuariers wonen aan de Midden en Boven Saramacca. De Kwinti's zijn te vinden aan de Coppename en de Boven Saramacca. De Ndjuka's hebben hun gemeenschap gevestigd aan de Tapanahoni, de Marowijne, de Cottica, de Boven Commewijne en de Sarakreek. De Paramakaners wonen ook aan de Marowijne. Ten slotte zijn de

²⁴ Pakosie 1979, pag.6

²⁵ “Our Association” saamaka-oto.sr geraadpleegd op 30 juni 2025

²⁶ Kambel & Mackay 2003, pag.18

Boni's of Aluku's gedeeltelijk gevestigd op Surinaams grondgebied nabij de Lawa en op Frans-Guyanees grondgebied.²⁷

De woon -en leefgebieden van de Marrons zijn verdeeld onder verschillende lo's (clans), die op hun beurt weer zijn onderverdeeld in bee's (familiegroepen). Wanneer een lo tijdens de historische vlucht van de Loweman als eerste een plek bereikte—zoals een kreek, eiland of rivierstrook—werd dat gebied als eigendom van die lo beschouwd. Dit eigendom wordt via traditioneel erfrecht overgedragen aan de nakomelingen van de oorspronkelijke leden van de lo. De gronden van de verschillende lo's liggen vaak door elkaar heen: het ene stuk land bevindt zich tussen de percelen van een andere lo, en vice versa. Toch weten de leden precies waar hun grenzen liggen. Die grenzen worden meestal bepaald door natuurlijke elementen zoals kreek, rotsen in de rivier, bergen, of denkbeeldige lijnen die bijvoorbeeld vanaf een waterval of eiland in de rivier lopen. De rivier zelf, evenals het gebied dat stroomopwaarts van het bovenste Marrongebied en stroomafwaarts van het onderste Marrongebied ligt, wordt beschouwd als domeingrond van de Gaaman.²⁸

1.9 De grondenrechten van de inheemsen en tribale volken.

Bij grondenrechten, zoals Arduin opmerkt, draait het in essentie om gezamenlijke rechten. Hierbij beschikken betrokkenen, zoals de inheemse en tribale volken, over het eigendom, het gebruik en de controle van de gronden in hun woon-en leefgebieden.²⁹ Grondenrechten in Suriname zijn voornamelijk geregeld door het Decreet Uitgifte Domeingrond, waarin is vastgelegd dat alle domeingrond eigendom is van de Staat en uitgegeven kan worden in vormen als erfpacht, huur en gebruiksrechten³⁰. De Surinaamse Grondwet bevestigt dat natuurlijke rijkdommen en hulpbronnen toebehoren aan de Staat, met als doel economische en sociale ontwikkeling³¹.

Echter, inheemse en tribale volken bezitten geen wettelijke titel op hun traditionele gronden, wat zorgt voor juridische onzekerheid rondom hun landrechten. Artikel 41 lid 1 in de Wet Bosbeheer bepaald dat de gewoonterechten van in stamverband levende Bosnergers en Indianen op hun dorpen, nederzettingen en kostgronden geërbiedigd worden zover het algemeen belang zich daartegen niet

²⁷ Pakosie 1979, pag 8-10.

²⁸ Pakosie 1979, pag 17-18

²⁹ Arduin 2009, pag.92.

³⁰ Decreet Uitgifte Domeingrond (S.B1982 no.10)

³¹ Artikel 41 GW.

verzet. Ook zien we dat in De Wet Bosbeheer van 1992 in artikel 41 is opgenomen dat: “De gewoonterechten van de instamverband levende boslandbewoners in hun dorpen, nederzettingen en kostgronden blijven zoveel mogelijk geëerbiedigd”.

In 2025 werd een ontwerpwet ingediend ter erkenning van de collectieve rechten van inheemse en tribale gemeenschappen, waarin procedures voor titelaanvraag en bescherming van leefgebieden worden voorgesteld, maar deze wet is nog in behandeling bij De Nationale Assemblée³².

Grondenrechten vertegenwoordigen de gezamenlijke eigendomsrechten van inheemse en tribale volken op hun voorouderlijke gronden. Dit betreft gezamenlijke rechten, wat betekent dat het niet gaat om de eigendom van één persoon over een specifiek stuk grond, maar om het gezamenlijke recht van de hele gemeenschap (zoals dorpen of stammen) op hun gezamenlijke woon- en leefgebied. De collectieve rechten aan de inheemse en tribale volken heeft enkele belangrijker eigenschappen.³³

In mei 2023 kwamen inheemse gemeenschappen in Para in opstand omdat de overheid gronden had uitgegeven aan bedrijven zonder eerst met hen te overleggen. Deze gronden zijn belangrijk voor hun leven, cultuur en tradities. Tijdens de protesten werden voertuigen vernield en gebouwen in brand gestoken, waarbij ook mensen gewond raakten en twee doden vielen. De protesten waren heftig, maar ze lieten zien dat de rechten van deze gemeenschappen vaak worden genegeerd. Volgens internationale regels, zoals die van het Inter-Amerikaans Hof voor de Mensenrechten, moeten overheden eerst toestemming vragen aan inheemse volken voordat ze iets doen op hun land. Dit heet *Free, Prior and Informed Consent (FPIC)*.

Door deze gebeurtenissen begon het parlement eindelijk te praten over een wet die de rechten van inheemse en tribale volken beter beschermt. Die wet moet zorgen dat hun leefgebieden en cultuur worden gerespecteerd en dat ze als groep rechten hebben, niet alleen als individu.³⁴

In Suriname blijft de discussie over de grondenrechten van inheemse en tribale volken een complex en langlopend vraagstuk. Tijdens een vergadering van de Nationale Assemblée benadrukte assembleelid Asiskumar Gajadien de noodzaak van een gezamenlijke en feitelijke benadering. Hoewel dorpsgemeenschappen en hun traditionele gezagsstructuren worden erkend, zijn deze nog niet juridisch vastgelegd. Gajadien onderstreepte dat nieuwe wetgeving moet worden afgestemd op

³² Wetgevingstukken De Nationale Assemblée Suriname, Ontwerpwet Collectieve Rechten Inheemsen En Tribale Volken, 2025.

³³ “De Wettelijke Bescherming van Inheemse Volken en Tribale Volken in Suriname”, collectieverechten.sr geraadpleegd op 13 juni 2024

³⁴ “Basya Pikin Saron keurt brandstichting en beschieting af”, starsnieuws.com geraadpleegd 30 mei 2025

bestaande nationale en internationale kaders, en waarschuwde tegen het creëren van een ‘staat in de staat’. Hij verwees naar Colombia als voorbeeld, waar zelfbeschikkingsrechten zijn toegekend aan gemeenschappen. Het artikel stelt dat collectieve rechten beter moeten worden vastgelegd in de wet, inclusief de erkenning van eigen rechtspersoonlijkheid van gemeenschappen via het Burgerlijk Wetboek.³⁵ De juridische uitspraak SRU-K1-2024-4³⁶ markeert een belangrijke stap in de erkenning van de rechten van inheemse en tribale volken in Suriname. In deze zaak stelde het Hof van Justitie vast dat de voorgenomen uitgifte van ruim 400.000 hectare bosgrond in het district Sipaliwini zonder voorafgaande consultatie en toestemming van de lokale gemeenschappen in strijd is met nationale en internationale verplichtingen. Het vonnis verwijst nadrukkelijk naar het Saamka-Vonnis van Inter-Amerikaans Hof van de Rechten van de Mens, waarin het principe van free, Prior and Informed Consent (FPIC) als fundamenteel wordt aangemerkt bij economische activiteiten in tribale leefgebieden. Bovendien erkende de kantonrechter de rechtsbevoegdheid van belangenorganisaties om namens deze volken op te treden. Door de Staat te verbieden om verdere gronduitgiftes te doen totdat een bodemprocedure is afgerond, onderstreept het Hof van Justitie de directe werking van internationale mensenrechtenverdragen binnen het Surinaamse rechtsbestel en benadrukt het de noodzaak van respect voor culturele, ecologische en juridische integriteit van tribale gemeenschappen.³⁷

³⁵ “Complexiteit van de grondrechten voor inheemse en tribale volkeren: een diepgaand overzicht” ATV Suriname, 9 maart 2025

³⁶ rechtspraak.sr

³⁷ “SRU-K1-20214-4” rechtspraak.sr

2. Het internationaal recht inzake grondrechten

2.1 De rechtspositie van inheemse en tribale volken binnen het internationaal recht

Binnen het internationale mensenrechtenkader worden doorgaans drie hoofdtypen mensenrechten onderscheiden. Ten eerste de burgerlijke en politieke rechten, die betrekking hebben op fundamentele vrijheden zoals het recht op leven, vrijheid van meningsuiting, en participatie in het politieke proces. Ten tweede de economische, sociale en culturele rechten, die gericht zijn op het waarborgen van een menswaardig bestaan, waaronder het recht op arbeid, onderwijs, gezondheidszorg en culturele ontplooiing. Ten derde de collectieve rechten, die toekomen aan groepen of volkeren als zodanig, zoals het recht op zelfbeschikking, het behoud van identiteit en het collectief beheer van natuurlijke hulpbronnen.³⁸

De rechtspositie van inheemse en tribale volkeren is vastgelegd in internationale normen en verdragen, waaronder de VN-verklaring inzake de Rechten van Inheemse Volkeren (UNDRIP) en het ILO-verdrag nr. 169.

Grondrechten, ook bekend als eigendomsrechten op land, worden in artikel 14 lid 1 van de ILO-Conventie No.169 betreffende Inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen als volgt omschreven: *“ De eigendoms- en bezitsrechten van de betrokken volken ter zake van het land dat zij van ousher bewonen, dienen te worden erkend. Bovendien moeten in daarvoor in aanmerking komende gevallen maatregelen worden getroffen om het recht van de betrokken volken op het gebruik van land dat niet alleen door hen wordt bewoond, maar waartoe zij van oudsher toegang hebben om in hun levensonderhoud te voorzien en hun traditionele activiteiten uit te oefenen, te waarborgen. In het bijzonder dient in dit verband aandacht te worden geschonken aan de situatie van nomaden en rondtrekkende boeren ”*.³⁹

De VN-Verklaring over de rechten van inheemse volkeren, die in 2007 is aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, bevestigt dat inheemse gemeenschappen recht hebben op zelfbeschikking, het behoud van hun cultuur, en het gebruik en beheer van hun eigen land en natuurlijke hulpbronnen. Hoewel deze verklaring geen bindende wet is, wordt zij wereldwijd erkend als een belangrijke richtlijn en wordt zij vaak gebruikt als basis voor wetten, beleid en

³⁸ “Welke soorten mensenrechten zijn er?” RechtVaardig.nl

³⁹ Mackay, Fergus & Ellen-Rose Kambel (Ed) 2004, pag 65.

rechterlijke uitspraken.⁴⁰Een fundamenteel beginsel van de UNDRIP is Free, Prior and Informed Consent (FPIC). Dit houdt in dat overheden en ondernemingen verplicht zijn om in overleg te treden met inheemse gemeenschappen alvorens activiteiten te ontplooiën die hun woon- en leefgebied kunnen aantasten.⁴¹

De Free staat voor '*Vrijwillig*' betekent dat er geen manipulatie of dwang van de inheemse bevolking is en dat het proces zelfgestuurd is door degenen die door het project worden beïnvloed.

De Prior staat voor '*Voorafgaand*' wil zeggen dat er voldoende toestemming wordt gevraagd voordat acties in gang worden gezet of goedgekeurd en dat de tijd voor het consultatieproces gegarandeerd moet zijn.

De Informed staat voor '*Geïnformeerd*' gaat ervan uit dat de inheemse bevolking toereikende informatie ontvangt over de belangrijkste punten van het project, zoals de aard, omvang, tempo, omkeerbaarheid, reikwijdte, reden en de tijdsduur.

De Consent staat voor '*Toestemming*' houdt in dat deze is verkregen door middel van participatie en overleg met de centrale vertegenwoordigers.⁴²

2.2 De jurisprudentie inzake schending van de grondenrechten van de inheemsen en tribale volken.

De Inter-Amerikaanse Mensenrechtenhof was het eerste gerechtelijke orgaan dat de leefwijze van inheemse volkeren erkende en hield expliciet rekening met hun bijzondere culturele en sociale omstandigheden. In het *Awas Tingni*-vonnis, evenals in de uitspraken in de zaken *Moiwana* en *Saamaka Lo*, heeft het Hof deze overwegingen consequent herhaald en bevestigd.

2.2.1 Het *Awas Tingni* vonnis

De Awas Tingni-gemeenschap, behorend tot het Mayangna-volk, leeft al generaties lang op voorouderlijke gronden in het noordoosten van Nicaragua. In 1995 verleende de Nicaraguaanse overheid een houtkapconcessie aan het bedrijf SOLCARSA op gronden die traditioneel door de Awas Tingni werden gebruikt, zonder voorafgaande raadpleging of toestemming van de gemeenschap. De gemeenschap beschikte niet over een formele eigendomstitel, ondanks hun historische en culturele

⁴⁰ De Vries E, “ VN Verklaring over de rechten van inheemse volken”, mei 2009

⁴¹ Free, Prior and Informed Consent (FPIC) | Indigenous Peoples | FAO

⁴² Mauro Barelli “Free Prior and informed consent in the aftermath of the UN Declaration on the rights of Indigenous Peoples: Developments and Challenges ahead” (2012) 16 *The International Journal of Human Rights* 1 at 2

verbondenheid met het land. De zaak *Awas Tingni v. Nicaragua* bevestigt dat het internationaal mensenrechtenrecht niet beperkt blijft tot formele juridische structuren, maar ook de culturele en historische realiteit van inheemse volkeren erkent. In dit vonnis heeft het hof de rechten op de grond die de inheemse gemeenschappen bewonen, gebruiken en die voorkomen op de natuurlijke hulpbronnen erkend.⁴³

2.2.2 Het Moiwana-vonniss⁴⁴

“Op 29 november 1986 voerde het Surinaamse Nationaal Leger onder leiding van Desi Bouterse een militaire operatie uit in het dorp Moiwana, gelegen in het district Marowijne. Tijdens deze aanval werden 39 ongewapende burgers, waaronder vrouwen en kinderen, bruto vermoord. Het incident vond plaats in de context van de Binnenlandse Oorlog tussen het leger en het Jungle Commando van Ronnie Brunswijk, die zelf uit Moiwana kwam”.⁴⁵ In het Moiwana-vonniss onderstreepte het Hof, nog vóór het zich uitsprak over de Ndyuka Marrons, dat inheemse volkeren een diepe en blijvende verbondenheid hebben met het land van hun voorouders. Die band is meer dan alleen een kwestie van grondgebied, maar vormt de kern van hun culturele identiteit, spirituele beleving, persoonlijke waardigheid en economische bestaanszekerheid. Het Hof stelde dat deze relatie erkend en gerespecteerd moet worden als essentieel voor het voortbestaan van hun gemeenschap. Het hof kwam dus tot de conclusie dat: *“in het geval van inheemse gemeenschappen die hun vooroudelijke gronden occuperen conform traditionele gebruiken, maar die niet over een formele zakelijke tittel met betrekking tot de grond beschikken, het enkele bezit van de grond zou moeten volstaan om officiële erkenning te verkrijgen van hun communale gronden”*.⁴⁶

2.2.3 De Saramaka zaak

In de jaren negentig botsten de Saramaka herhaaldelijk met houtkapbedrijven die actief waren op hun traditionele leefgebied. Als reactie daarop besloten hun leiders, namens de Vereniging van Saramaka

⁴³ His/her tori, mei 2014 pag.18

⁴⁴

⁴⁵ “ Dagblad Suriname, 28 mei 2024, ontwikkeling in uitvoering inter amerikaans vonnis moiwana ”

⁴⁶ Vonnis van het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens inzake Moiwana tegen Suriname; 15 juni 2005:131

Gezagsdragers, het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens in te schakelen om hun rechten te verdedigen. In het vonnis tussen de Saamaka Lo's en de staat Suriname onderstreepte het Hof opnieuw dat inheemse gemeenschappen een diepe verbondenheid hebben met hun traditionele land en de natuurlijke rijkdommen die nauw verweven zijn met hun cultuur. Ook de immateriële aspecten die hieruit voortvloeien, zoals spirituele en culturele waarden, vallen onder de bescherming van artikel 21 van het Inter-Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens.⁴⁷

⁴⁷ Vonnis van het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens inzake de Saramaka Lo's tegen Suriname; 28 november 2007; paragraaf: 88.

3. Gronduitgifte onder diverse titels

Suriname heeft diverse titels van grond gekend. De gronden kunnen, afhankelijk van hun titels en de omstandigheden waaronder ze zijn uitgegeven conform de Surinaamse wetgeving als volgt onderverdeeld ⁴⁸:

1. De in eigendom krachtens het Burgerlijk Wetboek (BW) uitgegeven gronden.
2. De in Allodiale Eigendom en Erfelijk bezit uitgegeven gronden.
3. De in erfpacht volgens het Burgerlijk Wetboek uitgegeven gronden.
4. De in erfpacht volgens de Agrarische Wet (G.B.1937 no 53) uitgegeven gronden.
5. De in huurgebruik tot wederopzegging conform de Agrarische Wet uitgegeven gronden.
6. De in huurgebruik tot wederopzegging conform de Landhervormingswetgeving van 1982 uitgegeven gronden.
7. Gronden die in grondhuur zijn uitgegeven.

3.1 Overdracht in eigendom zoals geregeld in het Burgerlijk Wetboek

Art 1 lid 1 BW geeft aan dat eigendom het “meest omvattende recht” is dat iemand op een zaak kan hebben. Dat betekent enerzijds dat eigendom niet absoluut is: de eigenaar moet zich houden aan regels die zijn bevoegdheden kunnen beperken. Anderzijds is eigendom niet beperkt tot specifieke bevoegdheden zoals bij beperkte rechten het geval is.⁴⁹ Artikel 1 lid 3 BW bepaalt dat de eigenaar van een zaak, behoudens de rechten van anderen, ook eigenaar is van de vruchten die daarvan worden afgescheiden.

3.2. Het rechtskarakter van de titel allodiale eigendom en erfelijk bezit

Het afstaan van grond in allodiale eigendom en erfelijk bezit kortweg genoemd allodiale eigendom is de oudste vorm van gronduitgifte en komt het meest voor. Reeds in de eerste helft van 17e eeuw werden gronden onder deze titel uitgegeven. De verkrijger ontving als bewijs van zijn allodiale eigendom een warrant of grondbrief.

⁴⁸ “diverse titels van grond” gov.sr.

⁴⁹ Artikel 1 Nieuw Burgerlijk Wetboek

Bij Koninklijk Besluit (K.B) 20 december 1820 no.46, werd de uitgifte in allodiale eigendom opnieuw geregeld. Tot de eindjaren zeventig van de vorige eeuw is het grootste gedeelte van alle grond in het cultuurgebied onder deze titel uitgegeven, zodat het nog steeds de belangrijkste plaats inneemt onder de bestaande rechten op grond.⁵⁰

In Suriname vertegenwoordigt AEEB een unieke historische rechtsfiguur, ontstaan vóór de codificatie van het Burgerlijk Wetboek in 1869. AEEB werd toegekend via grondbrieven waarin gebruiksvoorwaarden waren opgenomen, zoals akkergeld en cultivatieplicht, doch zonder wettelijke verankering. De juridische status van AEEB is lange tijd onderwerp van debat geweest: enerzijds wordt het beschouwd als een beperkt zakelijk recht waarbij de Staat blooteigenaar blijft; anderzijds erkent de notariële praktijk en recente rechtspraak AEEB als volledige eigendom. In het Ontwerp Nieuw Burgerlijk Wetboek is voorgesteld om AEEB definitief gelijk te stellen aan eigendom, waarmee een belangrijke stap wordt gezet richting rechtszekerheid voor rechthebbenden. De blijvende waarde van grondbrieven als bewijsdocument onderstreept de noodzaak van een zorgvuldige interpretatie van historische titels binnen het hedendaagse juridisch kader.⁵¹

*AEEB wordt in Suriname beschouwd als de meest uitgebreide vorm van grondbezit, waarbij de eigenaar over volledige rechten beschikt om het land te gebruiken, te ontwikkelen, te verkopen, te verhuren en over te dragen, zonder de beperkingen die gelden bij erfpacht of andere tijdelijke gebruiksvormen. Deze eigendomsvorm, die wettelijk wordt erkend en geregistreerd via een officiële eigendomsakte bij het ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer, biedt juridische zekerheid en maximale autonomie aan de eigenaar. Allodiaal eigendom speelt een essentiële rol in het Surinaamse vastgoedrecht doordat het eigenaren in staat stelt om hun land vrij te benutten voor uiteenlopende doeleinden, zoals landbouw, woningbouw, commerciële en industriële ontwikkeling, mits zij zich houden aan relevante wet- en regelgeving. Deze vorm van eigendom vormt daardoor een belangrijke pijler voor economische groei, sociale vooruitgang en duurzame ruimtelijke ordening in het land.*⁵²

⁵⁰ Interview met menr Khodabaks, beleids-adviseur op het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer (21jan 2025)

⁵¹ “ Gelijktelling allodiale eigendom met volledige eigendom”, dagbladsuriname, (22 november 2022).

⁵² “allodiaal-eigendom”terzol.com 30 juni 2025

3.3 Gronduitgifte in erfpacht volgens het Burgerlijk Wetboek

Conform artikel 85 lid 1 nieuw BW kunnen we erfpacht definiëren als: ‘een zakelijk recht, dat de erfpachter de bevoegdheid geeft eens anders onroerende zaak te houden en te gebruiken’.⁵³

Erfpacht in Suriname is een vorm van gronduitgifte waarbij de Staat het gebruiksrecht van grond verleent aan een persoon of entiteit voor een lange termijn, meestal voor 30, 60 of 99 jaar. De erfpachter krijgt geen eigendom van de grond, maar betaalt wel jaarlijks een vergoeding (canon) aan de Staat. Het recht is overdraagbaar onder voorwaarden en moet geregistreerd worden bij het bevoegde ministerie. De grondeigenaar behoudt toezicht over het gebruik van de grond en kan beperkingen opleggen met betrekking tot bestemming en ontwikkeling. Deze constructie biedt flexibiliteit voor langdurige projecten zoals woningbouw, landbouw of commerciële activiteiten, terwijl het juridisch eigendom bij de overheid blijft.⁵⁴

3.4 Erfpacht volgens de Agrarische Wet

De wet, die op grond van artikel 152 van het Regeringsreglement van 1865 was voorgeschreven, werd pas in 1936 geïntroduceerd met de afkondiging van de Agrarische Wet door gouverneur Kielstra. Als voormalig ambtenaar in Indië was Kielstra goed vertrouwd met het erfpachtsrecht, aangezien dit de meest voorkomende titel was waaronder domeingrond in Nederlands-Indië werd uitgegeven. Het erfpachtrecht volgens de Agrarische Wet was erfelijk, maar met een tijdsbeperking. Wanneer alle gerechtigden, volledig of gedeeltelijk, niet-Nederlanders waren, kregen zij na het overlijden van de erfpachter een jaar de tijd om aan ten geven aan wie het erfpachtrecht kon overgaan. Voor situaties waarin alle gerechtigden Nederlanders waren, heeft de wetgever geen specifieke regeling getroffen. In dat geval kan worden aangenomen dat dit recht gedurende de afgesproken termijn erfelijk blijft.⁵⁵

Als de termijnen, waarin het erfpachtsrecht vererfbaar was waren verstreken, verviel de grond terug aan de Staat en kon er in principe geen sprake meer zijn van boedels met betrekking tot gronden die in erfpacht waren uitgegeven.

⁵³ Artikel 85 lid 1 nieuw BW

⁵⁴ “erfpacht” terzol.com 30 juni 2025

⁵⁵ Ramautar 2015,p.133

Voor situaties die niet door de Agrarische Wet werden gedekt, gold op basis van artikel 10 de Agrarische Wet dat de bepalingen over erfpacht uit het Burgerlijk Wetboek van toepassing waren. De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek vulden dus de Agrarische Wet aan. Hoewel de uitgifte van grond op basis van de Agrarische Wet vanaf 1936 mogelijk was in erfpacht, stelt Quintus Bosz dat de laatste uitgifte van domeingrond, onder de noemer van allodiale eigendom en erfelijk bezit, pas in 1981 heeft plaatsgevonden.⁵⁶

3.5 De in huurgebruik tot wederopzegging conform de Agrarische Wet

Art. 18, WET van 21 september 1936, G.B. 1937 no. 53, zoals gewijzigd. S.B. 1986 no. 28 bepaald dat “de uitgifte van domeingrond in huur, in gebruik, of onder andere persoonlijke rechtstitel geschiedt — behoudens het bepaalde in paragraaf 3 omtrent “vestigingsplaatsen” — door de President op schriftelijke aanvraag voor een bepaalde tijdsduur, welke niet meer bedraagt dan tien achtereenvolgende jaren, behoudens de mogelijkheid van verlenging, telkenmale van niet langere duur. Verder geschiedt de uitgifte onder verplichting van betaling aan de Lande van een naar gelang van omstandigheden bepaald jaarlijks bedrag, het welk bij de vooruitbetaling moet worden voldaan.”⁵⁷

Conform lid art 18 lid 3 (Wet van 21 september 1936) kan de vrijstelling van betaling van het in lid 2 bedoelde bedrag voor ten hoogste drie jaren worden verleend bij de uitgifte voor de uitoefening van de landbouw van woeste grond of van grond, die ofschoon te voren uitgegeven (geweest) zijnde, wederom tot de staat van woestheid is teruggekeerd.⁵⁸ Verder worden aan de verlening van het recht voorwaarden en bepalingen verbonden, welke de president in het belang van de Lande en in het algemeen belang nodig oordeelt.⁵⁹ In artikel 18 lid 5 (Wet van 21 september 1936) is opgenomen dat de rechten en verplichtingen van aan wie het recht is verleend volgens de eerste lid van dat artikel beheerst worden door het gemene recht van Suriname. Grensgeschillen en andere geschillen met betrekking tot de uitoefening van het verleende recht, worden onvoorwaardelijk beslecht door de President, conform de bepalingen opgenomen in artikel 18, lid 6 (Wet van 21 september 1936), waarbij de rechthebbende zich zonder voorbehoud aan deze beslissing onderwerpt.

⁵⁶ Quintus Bosz 1954, p.654

⁵⁷ Art 18 lid 2 Agrarische wet (GB 1937 No. 53) z.l.g.b. (S.B. 1986 no.28)

⁵⁸ Art 18 lid 3 Agrarische wet (GB 1937 No. 53) z.l.g.b. (S.B.1986 no.28)

⁵⁹ Art 18 lid 6 Agrarische wet (GB 1937 No. 53) z.l.g.b. (S.B. 1986 no.28)

3.6 De in huurgebruik tot wederopzegging conform de landhervormingswetgeving van 1982

Conform artikel 41 van het Decreet uitgifte Domeingrond (DUD), mag grond waarop de overheid een specifieke bestemming heeft vastgesteld of van plan is te geven, tijdelijk worden uitgegeven voor gebruik zolang de geplande bestemming nog niet gerealiseerd kan worden. Lid 2 vervolgd met het genoemde gebruik van lid 1 wordt toegestaan voor onbepaalde tijd en kan te allen tijde door de overheid worden beëindigd.⁶⁰ Volgens artikel 42 Decreet uitgifte Domeingrond (DUD) is het de gebruiker niet toegestaan de hem in gebruik gegeven grond, geheel noch gedeeltelijk, aan derden te vervreemden of in gebruik te geven. Verder is in artikel 43 Decreet uitgifte Domeingrond (DUD) bepaald dat *de gebruiker van domeingrond het vrije genot heeft van de op die grond aangebrachte opstallen, werken, beplantingen en andere verbeteringen die zijn aangebracht ter uitvoering van de aan de grond toegekende bestemming. Bij beëindiging van het gebruik door de overheid heeft de gebruiker aanspraak op een vergoeding van de staat, overeenkomend met de waarde van de aangebrachte verbeteringen op het moment van ontruiming.*⁶¹

3.7 Het recht van grondhuur

In 1981 heeft de wetgever het grondbeleid in Suriname gewijzigd. Ingaande 1982 kon alleen maar grond worden uitgegeven op basis van het recht van grondhuur.⁶² De gronden die voor 1 juli 1982 zijn uitgegeven, die blijven hun titels behouden voor de periode waarvoor die titels zijn verstrekt.⁶³ Bij het verstrijken van de duur van de titels, keren de gronden weer terug in de boezem van de staat. Artikel 14 van het decreet omschrijft het recht als een zakelijk recht dat iemand toestaat om vrij gebruik te maken van een stuk domeingrond. Tegelijkertijd is de persoon verplicht om deze grond te gebruiken volgens het doel dat door de overheid is vastgesteld bij het toekennen van dat recht, en zich te houden aan de daaraan verbonden voorwaarden. Daarnaast moet er jaarlijks een vergoeding aan de staat worden betaald voor het gebruik van de grond.⁶⁴ Volgens de Toelichting op het Decreet Uitgifte Domeingrond werd het recht van grondhuur ingevoerd omdat er problemen waren met de bestaande

⁶⁰ Art 41 lid 2, Decreet uitgifte Domeingrond

⁶¹ Art 43 Decreet uitgifte Domeingrond

⁶² Artikel 6 lid 1 Decreet Beginselen Grondbeleid (S.B.1982 no.10), zoals laatselijk gewijzigd bij S.B. 1983 no.103, S.B. 2003 no.8.

⁶³ Artikel 1 lid 1 Decreet Rechtstoestand voor 1 juli 1982 uitgegeven gronden.

⁶⁴ Art 14 Decreet L-2, Decreet UD

vormen van grondrechten. Zo vond men dat het recht van allodiale eigendom niet duidelijk genoeg was als juridische constructie. En het recht van erfpacht bleek in de praktijk veel negatieve gevolgen te hebben: grondspeculatie, het wijzigen van bestemmingen, en andere ongewenste ontwikkelingen kwamen vooral voor op grond die via erfpacht was uitgegeven. Hierdoor werd het recht van erfpacht te problematisch om nog als instrument te dienen voor een goed gronduitgiftebeleid. Sterker nog, de aard van dat recht werd gezien als de veroorzaker of in ieder geval de aanleiding van die ongewenste situaties.⁶⁵ Conform artikel 2 lid 1 Decreet Uitgifte Domeingrond, heeft elk Surinamer die woonachtig is in Suriname, het recht om te mogen beschikken over een stuk domeingrond onder zakelijke titel. De uitgifte van domeingronden is een aangelegenheid van het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer en vindt plaats conform de uitgifte procedure zoals vastgesteld in het Decreet Uitgifte Domeingrond (DUD).

Met verwijzing naar artikel 1 Decreet Beginselen Grondbeleid waarin is opgenomen dat in Suriname het domeinbeginsel van toepassing is, wat inhoudt dat gronden waarop niemand anders rechten kan doen gelden wordt beschouwd als het vrij domein van de Staat.⁶⁶ Met het nieuwe grondbeleid is er een overgang gerealiseerd naar een systeem dat gericht is op de ordening van het gronduitgiftebeleid.

Conform artikel 4 lid 1 Decreet Beginselen Grondbeleid moet bij het toewijzen van domeingrond de rechten van in stamverband levende Boslandcreolen en Inheemsen op hun dorpen, woongebieden en landbouwgronden worden gerespecteerd, tenzij het algemeen belang daarmee in strijd is. Op grond van artikel 13 lid 4 DUD kunnen bij staatsbesluit nadere bepalingen worden vastgesteld over wie in aanmerking komt voor eigendomsoverdracht, en over welke percelen door de Minister in grond eigendom kunnen worden overgedragen.

⁶⁵ MR. C.A.Kraan De uitgifte van Domeingrond in Suriname pag,41

⁶⁶ Artikel 1 Decreet Beginselen Grondbeleid

4. Grondconversie

4.1 Het Besluit Grondconversie

Nadat de Staat een stuk domeingrond in grondhuur c.q. erfpacht heeft uitgegeven, is de staat niet langer de volledige eigenaar ervan, maar slechts de blote eigenaar. Bekeken vanuit juridisch oogpunt kan de Staat dit stuk dan niet meer in volle eigendom overdragen aan de betreffende grondhuurder of erfpachter. Wat wél mogelijk is, is dat de Staat nog de blote eigendom aan de grondhuurder of erfpachter overdraagt, waardoor deze door vermenging het volledige eigendomsrecht verkrijgt. Vermenging is de situatie, waarbij het hoofdrecht en het beperkte recht in één hand komen. Door overdracht van de blote eigendom aan de grondhuurder of de erfpachter komen het recht van grondhuur dan wel erfpacht en de blote eigendom in handen van één (rechts) persoon en worden deze 2 rechten met elkaar verenigd. Deze vermening brengt een einde aan het grondhuur- of erfprachtrecht. Ook van blote eigendom is er dan geen sprake meer. Door vermening ontstaat volledige eigendom ex. Artikel 625 oud Burgelijke Wetboek (BW). Deze rechtsfiguur is in Suriname bekend onder de naam: conversie.⁶⁷

De eigendomsoverdracht van domeingrond wordt nader geregeld in artikel 13 van Decreet Uitgifte Domeingrond (S.B. 1982 no. 11, zoals aangepast bij S.B. 2017 no. 85). Ter uitvoering van lid 4 van dit artikel zijn in het Besluit Overdracht Domeingrond in Eigendom (S.B. 2009 no. 22) aanvullende bepalingen en voorwaarden vastgelegd. Deze regels maken het mogelijk om de blote eigendom van domeingrond over te dragen aan de grondhuurder of erfpachter—aangeduid met de term ‘conversie’.⁶⁸

In de nota van toelichting horende bij laatsgenoemde wet wordt verder bepaald dat de uitvoering van het conversiebeleid niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd, voornamelijk door tekortkomingen in het *Besluit Overdracht Domeingrond in Eigendom* en het *Decreet Uitgifte Domeingrond*. In het bijzonder bepaalde artikel 13, lid 2 van dat decreet dat aanvragen voor overdracht in eigendom moesten worden behandeld volgens dezelfde procedures als die voor het toekennen van domeingrond. Deze aanpak bleek onnodig ingewikkeld en vormde een belangrijke belemmering voor een vlotte

⁶⁷ Nota van Toelichting S.B.2023 No.159

⁶⁸ Nota van Toelichting S.B.2023 No.159

afhandeling van eigendomsoverdrachten. Het is immers niet logisch om dezelfde strenge vereisten toe te passen op overdracht van blote eigendom, terwijl bij de oorspronkelijke grondhuur al aan die eisen voldaan is. Daarnaast waren de oorspronkelijke tarieven voor conversie dermate hoog dat ze veel mensen afschrikten, zelfs degenen die wél interesse hadden om hun recht te converteren. Daarom zijn de tarieven in het recente staatsbesluit aanzienlijk verlaagd, om het proces toegankelijker en aantrekkelijker te maken voor bredere groepen. Dit Staatsbesluit beoogt onder meer het vereenvoudigen en verduidelijken van de procedure voor het indienen en behandelen van verzoeken tot overdracht van de blote eigendom van domeingrond.⁶⁹

4.2 De procedure van grondconversie

In artikel 2 (Besluit Grondconversie 2023.no.159) is bepaald dat de Minister bevoegd is, met toestemming van de Regering, de blote eigendom op domeingrond, over te dragen aan de gerechtigde. Het daarop volgend artikel geeft aan dat de eigendom van domeingrond mag worden overgedragen zodra de persoon die er recht op heeft daarvoor een aanvraag heeft ingediend.⁷⁰ De overdracht van de blote eigendom van domeingrond kan slechts plaatsvinden ten aanzien van gronden die zijn uitgegeven krachtens een toewijzingsbesluit, mits de gerechtigde volledig heeft voldaan aan de daarin gestelde voorwaarden. *De oppervlakte van de over te dragen grond mag niet meer bedragen dan twee (2) hectaren.*⁷¹ Een verzoek tot conversie kan worden gedaan door een natuurlijke persoon of door een rechtspersoon.⁷²

Conform artikel 3 lid 1 (S.B.2024 no.157) geschiedt de aanvraag voor overdracht van de blote domeingrond door het indienen van een naar waarheid ingevuld aanvraagformulier, hetzij in hardcopy aan de Conversie Unit, hetzij via upload op de website “Grondconversie” van de Unit. De grondconversiewaarden zijn conform artikel 6, (S.B.2024 no.157) lid 1 vastgesteld.

De afhandeling van ingediende aanvragen voor grondconversie verloopt als volgt⁷³:

⁶⁹ Nota van Toelichting S.B.2023 No.159

⁷⁰ Art 3 lid 1 STAATSBESLUIT van 26 november 2024, houdende wijziging van het Besluit Grondconversie 2023 (S.B. 2023 no. 159) ter uitvoering van artikel 13 lid 4 van het Decreet Uitgifte Domeingrond (S.B. 1982 no.11 zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2017 no. 85).
(S.B.2024 no.157)

⁷¹ Art 3 lid 2 (S.B 2024 no.157)

⁷² Art 4 lid 2 (S.B 2024 no.157)

⁷³ Interview met dhr khodabaks. Beleidsadviseur op het ministerie van grondbeleid en bosbeheer (21 jan 2025)

1. **Screening van Aanvragen** Alle ingediende aanvragen worden gescreend door de Conversie Unit.
 - Aanvragen die niet voldoen aan de gestelde eisen worden afgewezen. De indiener ontvangt hierover binnen enkele dagen een bericht via het opgegeven e-mailadres.
 - Aanvragen die wel voldoen aan de criteria worden goedgekeurd door de Conversie Unit en doorgestuurd voor verdere afhandeling.
2. **Goedkeuring door de Regering** De minister van Grondbeleid en Bosbeheer (GBB) stelt wekelijks een raadsvoorstel op met de geaccordeerde aanvragen, dat ter goedkeuring wordt aangeboden aan de Regering.
3. **Opmaken van Beschikkingen** Na goedkeuring door de Regering worden de individuele beschikkingen opgesteld en ondertekend door de minister van GBB. Deze beschikkingen bevatten de toestemming tot grondconversie.
 - Belanghebbenden ontvangen een bericht via het door hen opgegeven e-mailadres met het verzoek hun beschikking af te halen.
4. **Notariële Akte** Met de beschikking en de benodigde documenten dient de belanghebbende zich tot een notaris te wenden voor het verlijden (opmaken en ondertekenen) van de conversieakte.
5. **Registratie bij GLIS** De notaris draagt zorg voor aanbidding van de conversieakte bij de Bewaarder van het Management Instituut GLIS, voor overschrijving in de openbare registers.
6. **Voltooiing van Conversie** Ongeveer een maand na aanbidding bij GLIS ontvangt de belanghebbende de overgeschreven conversieakte via de notaris. Hiermee is de grondconversie formeel voltooid, en verkrijgt de belanghebbende het perceel in volle en vrije eigendom. Volgens de Conversie Unit zijn er tot juni 2025 in totaal 13.107 beschikkingen verstrekt, met een gezamenlijke waarde van meer dan SRD 557 miljoen.⁷⁴

⁷⁴Wijzigingen doorgevoerd in Besluit Grondconversie' waterkant.net 20 juni 2025

4.3 Bezwaren en kritische kanttekeningen bij het grondconversiebeleid in Suriname

Op 24 januari 2022 heeft de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS) voor de wederom een petitie ingediend bij de voorzitter van De Nationale Assemblee. Met deze petitie vraagt VIDS om de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van het Decreet Uitgifte Domeingrond (S.B. 1982 no. 11, laatst gewijzigd bij S.B. 2017 no. 85) voorlopig op te schorten.

Ter ondersteuning van hun standpunt werd op 28 december 2021 een eerste petitie ingediend. In 2022 werd een tweede verzoekschrift ingediend, gericht aan De Nationale Assemblée, waarin gevraagd werd om de behandeling van de voorgestelde wet voor onbepaalde tijd uit te stellen. Dit uitstel zou rechthebbenden en andere belanghebbenden de gelegenheid bieden om de mogelijke gevolgen van de wetswijziging zorgvuldig te analyseren. Daarnaast werd gewezen op het belang van consultatie volgens internationaal erkende normen, waaronder het principe van Free, Prior and Informed Consent (FPIC), aangezien de betreffende wet onmiskenbare impact heeft op de collectieve en individuele rechten van de betrokken volkeren.⁷⁵

De inheemse en tribale volken van Suriname benadrukken herhaaldelijk dat hun traditionele woon- en leefgebieden niet mogen worden beschouwd als domeingrond. In lijn met internationaal recht – inclusief bindende uitspraken tegen de Staat Suriname door het Inter-Amerikaans Hof van Mensenrechten – dienen deze gebieden erkend te worden als collectief eigendom van de betrokken gemeenschappen. Ondanks deze internationale verplichtingen ontbreekt een adequate wettelijke verankering binnen de Surinaamse nationale wetgeving. Tijdens een door De Nationale Assemblee georganiseerde workshop in februari 2022 over collectieve rechten werd bevestigd dat aanzienlijke delen van Inheemse en Tribale territoria reeds zijn uitgegeven, hetzij als grondhuur, hetzij in de vorm van concessies. Een recent voorbeeld hiervan is de uitgifte van gronden in het gebied van het dorp Hollandse Kamp – een gebeurtenis die helaas deel uitmaakt van een bredere en voortdurende praktijk.⁷⁶

In maart 2022 werd er door een coalitie van politieke partijen en maatschappelijke organisaties een open brief gericht aan de Voorzitter van De Nationale Assemblee, waarin fundamentele bezwaren werden geuit tegen de voorgestelde wetswijzigingen met betrekking tot grondconversie in Suriname.

⁷⁵ Petitie VIDS (24 januari 2022)

⁷⁶ “VIDS blijft fel gekant tegen Conceptwet Grondconversie”, waterkant.net (1 februari 2023)

De aanpassingen betroffen onder meer het *Decreet Uitgifte Domeingrond* (S.B. 1982 no. 11, laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2017 no. 85). De ondertekenaars uitten ernstige zorgen over de legalisering van wat zij omschrijven als “grondcorruptie” via een staatsbesluit dat oorspronkelijk is opgesteld onder voormalig president Bouterse en op 2 september 2020 in werking is gesteld door president Santokhi. Volgens hen druist het besluit in tegen publieke belangen en bevordert het de accumulatie van gronden in handen van een kleine, kapitaalkrachtige elite — mogelijk zelfs partijgenoten uit de diaspora.

De brief bevatte ook een alternatieve visie op grondbeheer in Suriname, waarin wordt gepleit voor:

- Wettelijke verankering van bestemmingsplannen ter bescherming van vruchtbare landbouwgronden
- Versnelling van overdrachten bij grondhuur om stagnatie in gebruik te voorkomen; Intrekking van gronden in handen van speculanten die niet productief worden benut; Effectievere inning van canongelden en vermogensbelasting als duurzame inkomstenbron voor de staat; Wettelijke erkenning van grondenrechten van inheemse en tribale gemeenschappen, via participatie en inclusie.

De ondertekenaars bekritisieren bovendien de tendens om domeingrond om te zetten in eigendom. Zij stellen dat deze praktijk in andere delen van de wereld heeft geleid tot economische ongelijkheid en uitsluiting van gemeenschappen. In hun visie is grond een schaarse en strategische productiefactor die door de overheid duurzaam en gericht moet worden beheerd. Tot slot wordt bepleit dat de regering inzet op een beleid waarin gronden hoofdzakelijk in grondhuur worden uitgegeven, gekoppeld aan sociaal-economische doelstellingen en ruimtelijke ordening.

Hiermee zou niet alleen een eerlijker verdeling van grond mogelijk worden, maar ook structurele inkomsten voor de Surinaamse staat en haar bevolking.⁷⁷

De grondconversie in Suriname is recentelijk stopgezet door de huidige regering Simons-Rusland vanwege een gebrek aan duidelijkheid in de wetgeving. Volgens de minister van Grondbeleid en

⁷⁷ Open brief principiële bezwaren tegen wetswijziging ‘Grondconversie’, met name tegen de ontwerp-wetten nadere wijziging van het Decreet Uitgifte Domeingrond (S.B.1982 no.11, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B 2017 no.85) en Zegelwet (G.B.1872 no.13, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B 2001 no.37) 3 maart 2022

Bosbeheer zal eerst na evaluatie van de uitvoering er een besluit genomen omtrent de verdere stappen die ondernomen zullen worden.⁷⁸

4.4 Grondconversie in het dorp Erowarte

De zaak betreft twee bewoners van het inheemse dorp Erowarte: belanghebbende A en belanghebbende B. A kreeg circa 40 jaar geleden toestemming van het toenmalige dorps hoofd om een stuk grond in *grondhuur* aan te vragen. Het ministerie heeft na advies van het dorps hoofd deze aanvraag goedgekeurd en het perceel in grondhuur afgestaan aan A. Na het verstrijken van de grondhuurtermijn (ca. 40 jaar later) diende A een verzoek in tot verlenging van het grondhuurrecht. B, eveneens woonachtig in Erowarte, diende in dezelfde periode een *nieuwe aanvraag* in voor een perceel dat deels overlapt met dat van A. B heeft bouwwerkzaamheden uitgevoerd en substantieel geïnvesteerd in het overlappende terrein. Indien het recht van A wordt verlengd, omvat dit ook het gedeelte waarin B reeds geïnvesteerd heeft. Het ministerie heeft het dorps hoofd geïnformeerd over de twee overlappende aanvragen en hem om advies gevraagd. Het dorps hoofd adviseerde om de aanvraag van B af te handelen, en die van A *aan te houden*. Het ministerie ging verder met de afhandeling van B's aanvraag en gaf een bereidverklaring af aan B. Nadat B bij de landmeter was geweest om een perceel-ID aan te vragen voor zijn bereidverklaring, ontdekte hij dat het perceel al voorzien was van een perceel-ID. Vervolgens ging hij naar GLIS, waar hij ontdekte dat A al beschikte over een beschikking die bovendien reeds was overgeschreven. A had het perceel via grondconversie versneld omgezet in eigendom, ondanks het eerdere advies om zijn aanvraag aan te houden.⁷⁹

Deze casus laat ons zien dat;

De overheid, in het bijzonder het ministerie van GBB en de GLIS, heeft gehandeld in strijd met artikel 9 van het Conversiebesluit. Het dorp Erowarte is een inheemsdorp en maakt deel uit van het woongebied van in stamverband levende volken.

⁷⁸ “President Simons zet grondconversie stop wegens onduidelijkheden in wet” gfcnieuws.com (geraadpleegd 9 augustus 2025)

⁷⁹ Interview met Mvr.C.Adraai, secretaris van de minister van GBB 2021- 2025 d.d 5 aug 2025

In overeenstemming met de traditionele gezagsstructuur verleent het dorpshoofd toestemming voor aanvragen van grondhuur en verstrekt tevens een positief advies aan de minister ten behoeve van gronduitgifte.

In dit geval is grondhuur omgezet in eigendomsrecht (conversie) zonder voorafgaand advies of toestemming van het dorpshoofd, hetgeen in strijd is met de geldende procedures en het beschermingsregime voor inheemse woongebieden.

Deze onrechtmatige conversie heeft geleid tot toenemende spanningen binnen het dorp, waarbij het handelen van de overheid als directe oorzaak wordt gezien.

Hoewel persoon A juridisch eigenaar is geworden via grondconversie, gebeurde dit ondanks het uitdrukkelijke advies van het dorpshoofd om de aanvraag aan te houden vanwege bestaande overlappende claims op het betreffende perceel.

Conclusie

Dit onderzoek beantwoordt de vraag welke juridische gevolgen het Besluit Grondconversie 2023 heeft voor de grondenrechten van inheemse en tribale gemeenschappen in Suriname

De grondenrechten van inheemse en tribale volken vormen een fundamenteel onderdeel van hun identiteit, cultuur, en bestaanszekerheid. Het collectieve karakter van deze rechten – waarbij gronden toebehoren aan hele gemeenschappen en niet aan individuele personen – vereist een aangepaste juridische benadering die verder gaat dan het huidige individuele grondbeleid in Suriname. Internationale instrumenten zoals ILO-Conventie nr. 169 en de VN-Verklaring inzake de Rechten van Inheemse Volkeren (UNDRIP) bevestigen het recht op eigendom, gebruik en beheer van land, en benadrukken het principe van Free, Prior and Informed Consent (FPIC) als waarborg tegen externe inmenging.

De jurisprudentie van het Inter-Amerikaans Hof voor de Rechten van de Mens, met baanbrekende uitspraken in de zaken *Awas Tingni*, *Moiwana* en *Saramaka*, bevestigt dat het bezit van voorouderlijke gronden – ook zonder formele eigendomstitel – volstaat voor juridische erkenning. Deze uitspraken onderstrepen dat grondenrechten niet slechts juridische claims zijn, maar fundamentele voorwaarden voor het voortbestaan, de identiteit en de waardigheid van inheemse en tribale volkeren.

Protesten zoals die in Para in mei 2023 bevestigen dat gemeenschappen zich steeds sterker verzetten tegen onrechtvaardige gronduitgifte. De roep om wettelijke erkenning van het traditionele gezag, participatie in besluitvorming en bescherming tegen externe belangen wordt luider en urgenter.

Suriname kent diverse titels van grond, waaronder eigendom, erfpacht en gebruiksrechten, maar grondconversie vormt momenteel het meest urgente en betwiste onderwerp binnen het nationale grondbeleid. Dit staatsbesluit, dat gericht is op het omzetten van bestaande gebruikstitels naar eigendomsrechten, heeft significante juridische implicaties. Hoewel het bijdraagt aan rechtszekerheid en economische waarde creatie, stuit het op brede maatschappelijke en juridische bezwaren—met name van inheemse en tribale volkeren die hun collectieve gronden historisch bezitten, doch zelden formeel erkend zien. Hun bezorgdheden zijn geworteld in het gebrek aan voorafgaand, vrij en geïnformeerd overleg (*Free, Prior and Informed Consent*, zoals vereist onder internationale verdragen als het VN-Verdrag inzake de Rechten van Inheemse Volkeren).

Het Besluit Grondconversie 2023 (S.B.2023. No 159) heeft verstrekende rechtsgevolgen voor de grondenrechten van de inheemse en tribale volkeren in Suriname. Hoewel het gericht is op het creëren

van rechtszekerheid door het omzetten van gebruikstitels naar eigendom, laat het besluit belangrijke lacunes zien in bescherming van collectieve rechten. Ondanks een expliciete uitsluitingsbepaling in artikel 9 sub a, worden woon- en leefgebieden van deze volkeren in de praktijk niet adequaat afgeschermd van gronduitgifte. Hierdoor ontstaat een juridisch spanningsveld tussen het staatsbesluit en internationale normen inzake inheemse rechten, zoals het vereiste van *Free, Prior and Informed Consent* onder het VN-Verdrag inzake de Rechten van Inheemse Volkeren.

Aanbevelingen

Om de historische en culturele verbondenheid van inheemse en tribale volkeren met hun leefgebieden te respecteren en te beschermen, is het essentieel dat Suriname een wettelijke structuur ontwikkelt die hun collectieve grondenrechten erkent, waarborgt en juridisch verankert. Dit kan onder meer omvatten:

Het wettelijk verankeren van collectieve grondenrechten, inclusief de erkenning van de rechtspersoonlijkheid van gemeenschappen, is essentieel om toekomstige conflicten te voorkomen en een duurzame, inclusieve ontwikkeling te waarborgen. Alleen op deze wijze kan Suriname zijn nationale en internationale verplichtingen naleven en de historische en culturele rechten van inheemse en tribale volkeren recht doen.

Ontwikkeling van een nationale wetgeving die expliciet de collectieve eigendomsrechten van inheemse en tribale gemeenschappen over hun traditioneel bewoonde en gebruikte gronden erkent. Deze wet moet bescherming bieden tegen onvrijwillige onteigening, commerciële exploitatie zonder toestemming, en ecologische schade.

Toekenning van rechtspersoonlijkheid aan gemeenschappen, zodat zij als juridische entiteit kunnen optreden in het verdedigen van hun rechten en belangen. Dit stelt hen in staat om zelfstandig deel te nemen aan juridische procedures, overeenkomsten aan te gaan en hun eigendommen te beheren op een manier die hun collectieve waarden en tradities weerspiegelt.

Inrichting van een transparant en inclusief registratieproces, waarbij de grenzen van collectieve gronden op participatieve wijze worden vastgesteld in overleg met de gemeenschappen zelf, gebruikmakend van traditionele kennis en cartografische methoden.

Institutionele versterking en monitoring, inclusief de oprichting van een onafhankelijk orgaan dat toeziet op de naleving van deze rechten, conflictoplossing faciliteert en ondersteuning biedt aan gemeenschappen in het juridisch en administratief beheer van hun gronden.

In het kader van een rechtvaardige en duurzame omgang met gronduitgifte in Suriname, is het noodzakelijk om het Besluit Grondconversie 2023 te herzien. Deze herziening beoogt versterking van de bestaande bepalingen om de rechtszekerheid te vergroten, ongewenste praktijken tegen te gaan, en de bescherming van cultureel en territoriaal erfgoed van inheemse en tribale gemeenschappen te waarborgen. In dat licht worden de volgende aanbevelingen gedaan:

Transparantie en inspraakverplichting: Naast technische toetsing moet het besluitvormingsproces worden verrijkt met verplichte consultatie van betrokken gemeenschappen en andere relevante belanghebbenden. Deze consultaties moeten aantoonbaar plaatsvinden vóór het afgeven van enige toestemming, en hun bevindingen dienen zwaar mee te wegen in de uiteindelijke beslissing.

Verplichte invoering van de Free, Prior and Informed Consent (FPIC) procedure bij gronduitgifte en conversie

Om de rechten en belangen van inheemse en tribale gemeenschappen te waarborgen bij beslissingen over grondgebruik, is het van essentieel belang dat Suriname de internationale standaard van Free, Prior and Informed Consent (FPIC) wettelijk verankert. Deze procedure garandeert dat betrokken gemeenschappen inspraak en zeggenschap hebben vóórdat er besluiten worden genomen die hun leefomgeving kunnen beïnvloeden.

Oprichting van een onafhankelijk toezichtsorgaan Er dient een autonome en wettelijk verankerde instantie opgericht te worden, belast met het toezicht op alle processen rondom gronduitgifte en -conversie in ecologisch, cultureel en sociaal gevoelige gebieden. De taken van dit toezichtsorgaan omvatten:

- Beoordeling van aanvragen op naleving van wettelijke vereisten en de rechten van betrokken gemeenschappen;
- Monitoring van consultatieprocessen en FPIC-procedures;
- Jaarlijkse publieke rapportage over de verleende grondtitels, geconstateerde onregelmatigheden en aanbevelingen aan beleidsmakers;
- Advisering aan de regering en parlement bij wetgevingsinitiatieven en projectvoorstellen die gevolgen hebben voor grondgebruik.

Publieke bewustwording en capaciteitsversterking ter bevordering van de rechten van inheemse en tribale volkeren. Een duurzame en rechtvaardige omgang met grondrechten begint bij kennis, begrip en respect. Daarom is het cruciaal om brede maatschappelijke bewustwording te bevorderen en de

capaciteiten van overheidsfunctionarissen en besluitvormers te versterken, zodat zij effectief kunnen handelen in overeenstemming met mensenrechtenprincipes en culturele gevoeligheden.

Bronvermelding

Literatuur

- Kambel & Mackay 2003
Kambel Ellen-Rose & Fergus Mackay, de rechten van inheemse volken en marrons in Suriname, Leiden-Nederland 2003, KITLV Uitgeverij, p.126
- Kraan 2015
C.A Kraan, De uitgifte van domeingrond in Suriname, Over erfpacht, grondhuur en het rechtskarakter van allodioale eigendom, Groningen 2015.
- Heyde 1492-1922
Heyde.H 1492-1992 ,500 jaar Ontdekking van Amerika
- Mackay 2010
Fergus Mackay, Saramaka, De strijd om het bos,2010, p.33
- Nelstein 1908
Petra Nelstein (1908) Indianen van Suriname
- Pakosie 1979
Pakosie,Andre .(1979). Een beknopt overzicht van de bosnegers zeden en gewoonten.
- Pakosie 1976
Pakosie,Andre (1976) Een beknopt overzicht van ontstaan van de Bosnegersstammen de Lo de Bee en de Mama(osoe) pikin of Wosoedendoe
- Quintus Bosz 1954
A.J.A. Quintus Bosz, Drie Euwen Grondpolitiek in Suriname (diss.Amsterdam), Assen: Van Gorcum&Comp. N.V.1954.
- Ramautar 2015
A.C Ramautar, gehuwd akkal,Boedelproblematiek in Suriname, Over vererffening van tot een onverdeelde of onbeheerde boedel behorende rechten op (plantages) in Suriname, Zutphen: uitgeverij Paris,2015
- ISBN 978-94-6022-489-8 Indianen van Suriname

Websites

- <https://saamaka-oto.sr/> d.d 30 juni 2025
- <https://www.waterkant.net/suriname/2025/06/20/conversie-unit-wijzigingen-doorgevoerd-in-besluit-grondconversie/> d.d 20 juni 2025
- <https://vids.sr/over-ons/> d.d. 29 juni 2025
- dna.sr/wetgeving/ontwerp-wetten-bij-dna/goedgekeurd/wet-bescherming-woon-en-leefgebieden/ d.d 29 juni 2025
- [Collectieverechten.sr](https://collectieverechten.sr/) d.d. 13 juni 2024
- <https://www.starnieuws.com/index.php/welcome/index/nieuwsitem/75476> d.d 30 mei 2025
- <https://statistics-suriname.org/> 10 oktober 2025
- <https://werkgroepcaraibischeletteren.nl/onderschatting-van-alles-waar-eeen-marron-aan-begint-i/> d.d 30 juni 2025
- <https://exploresurinamenature.com/the-traditions-of-the-maroons-a-journey-through-the-history-and-culture-of-suriname/> d.d. 30 juni 2025
- <https://atv.sr/2025/03/09/complexiteit-van-grondrechten-voor-inheemse-en-tribale-volkeren-eeen-diepgaand-overzicht/> d.d. 29 juni 2025
- <https://pdf4pro.com/view/diverse-titels-van-grond-gov-sr-4976d.html> d.d 29 juni 2025
- <https://terzol.com/vastgoed/informatiebron/> d.d. 30 juni 2025
- <https://stvs.sr/nieuws/2023/12/inheemse-woon-en-leefgebieden-worden-in-kaart-gebracht-overheid-zal-dit-moeten-erkennen/> d.d 2 mei 2025
- <https://rechtspraak.sr/sru-k1-2024-4/> d.d 2 mei 2025
- <https://gov.sr/ministeries/ministerie-van-grond-en-bosbeheer/> d.d 12 augustus 2025
- <https://www.dbsuriname.com/2024/05/28/ontwikkeling-in-uitvoering-inter-amerikaans-vonnis-moiwana-2/> d.d 10 oktober 2025
- <https://www.gfcnieuws.com/president-simons-zet-grondconversie-stop-wegens-onguidelikheden-in-wet/> d.d 9 augustus 2025
- <https://www.dbsuriname.com/2022/11/22/gelijkstelling-allodiale-eigendom-met-volledige-eigendom> d.d 9 augustus 2025
- <https://rechtvaardig.nl/kennisbank/soorten-mensenrechten> d.d 10 oktober 2025
- [Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek, Klipstenenstraat #5, Paramaribo \(2025\)](https://www.stichtingalgemeenbureauvoordestatistiek.nl/) d.d

10 oktober 2025

Interview:

- Dhr.Noeroeldin A.Khodabaks ,beleidsadviseur op het ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer en hij is tevens lid van de grondconversie unit. d.d.21 jan 2025
- Mevr Adraai Secretaris op het ministerie van Grondbeleid en bosbeheer periode 2021-2025
- Mevr Esther Pinas Lid bij het marronvrouwen netwerk
- Josien Aloema-Tokoe, de voorzitter van de Organisatie van Inheemsen in Suriname

Wetgeving

- Decreet van 15 juni 1982, houdende de vaststelling van algemene beginselen inzake het grondbeleid (Decreet Beginselen Grondbeleid) (S.B.1982 no.10), gelijk zij luidt na de daarin aangebrachte wijziging bij S.B. 1983 no. 103, S.B. 2003 no.8.
- Decreet van 15 juni 1982, houdende regelen met betrekking tot de uitgifte van domeingrond (Decreet uitgifte Domeingrond) (S.B.1982 no.11), gelijk zij luidt na de daarin aangebrachte wijziging bij de Wet van 24 september 2017 (S.B.2017 no.85)
- STAATSBESLUIT van 26 november 2024, houdende wijziging van het Besluit Grondconversie 2023 (S.B. 2023 no. 159) ter uitvoering van artikel 13 lid 4 van het Decreet Uitgifte Domeingrond (S.B. 1982 no.11 zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2017 no. 85).
- WET van 21 september 1936, tot vaststelling van een algemene regeling betreffende de uitgifte van domaniale gronden (G.B. 1937 no. 53), gelijk zij luidt na de daarin aangebrachte wijzigingen bij G.B. 1950 no. 87, G.B. 1953 no. 30, G.B. 1953 no. 60, G.B. 1962 no. 51, G.B. 1966 no. 104, S.B. 1980 no. 130, S.B. 1982 no. 11, S.B. 1986 no. 28.

- STAATSBESLUIT van 31 oktober 2023, ter uitvoering van artikel 13 lid 4 van het Decreet Uitgifte Domeingrond (S.B. 1982 no. 11, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2017 no. 85). (Besluit Grondconversie 2023).
- STAATSBESLUIT van 22 mei 2025, houdende nadere wijziging van het Besluit Grondconversie 2023 (S.B. 2023 no. 159, gewijzigd bij S.B. 2024 No. 157) ter uitvoering van artikel 13 lid 4 van het Decreet Uitgifte Domeingrond (S.B. 1982 no.11 zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2017 no. 85)
- Het Surinaams Burgelijke Wetboek, S.B-2024-no.-164
- Grondwet van de Republiek Suriname (S.B.1987, no.116), gelijk zij luidt na de daarin aangebrachte wijziging bij S.B.1992, no.38
- Indigenous and Tribal Peoples Convention 1989 (no.169)